

MÝTY O EÚ

1. VSTUPOM DO EURÓPSKEJ ÚNIE SLOVENSKO STRATILO SUVERENITU

Častým mýtom je, že Slovensko vstupom do EÚ stratilo suverenitu. Slovensko sa stalo členom Európskej únie 1. mája 2004 na základe slobodnej vôle vyjadrenej v referende z mája 2003, kedy 92,46 % zúčastnených voličov (1 747 261 občanov) hlasovalo za vstup do Únie.

FAKTY

Suverenita ako základný princíp štátu znamená to, že krajiny majú kontrolu nad tým, čo sa deje v rámci ich hraníc, a že takisto nemôžu zasahovať do vnútorných záležitostí iných krajín.

Zatiaľ, čo členským štátom táto suverenita ostáva, EÚ sa čiastočne riadi tzv. nadnárodným systémom – to znamená, že každá členská krajina deleguje časť svojich kompetencií na EÚ inštitúcie, pričom výmenou za to získava v týchto inštitúciách plnohodnotné zastúpenie a účasť na spoločnom rozhodovaní.

Zároveň, EÚ môže rozhodovať len v rozmedzí svojich kompetencií, ktoré sú buď výlučné, teda Únia môže vykonávať legislatívnu činnosť a prijímať právne záväzné akty, spoločné, EÚ aj členské štáty EÚ môžu vykonávať legislatívnu činnosť a prijímať právne záväzné akty, a podporné, EÚ môže zasiahnuť len prostredníctvom činností na podporu, koordináciu alebo doplnenie činnosti členských štátov EÚ.

Rovnako tiež na základe Článku 4 Zmluvy o EÚ platí, že „právomoci, ktoré na Úniu neboli zmluvami prenesené, zostávajú právomocami členských štátov.“

Vstupom do EÚ sme svoju suverenitu nestratili, iba sme jej časť dobrovoľne preniesli na spoločné európske inštitúcie. EÚ môže rozhodovať len tam, kde je to dovoľujú jej predpísané kompetencie.

2. SLOVENSKU ROZKAZUJE „DIKTÁT Z BRUSELU“

Znáмым mýtom o EÚ je aj fenomén tzv. bruselského diktátu o EÚ zloženej z úradníkov, ktorých cieľom je vymýšľať nezmyselné pravidlá a rozkazovať členským štátom.

FAKTY

Vlády členských krajín spájajú dôležité aspekty suverénnej moci v nadnárodnom európskom rámci, no ani inštitúcie ako Európska komisia EÚ neriadia. Dominantnú časť výkonu moci v EÚ majú v skutočnosti volené vlády jednotlivých členských štátov, ktoré sú zastúpené svojimi premiérmi v Európskej rade a ministrami v Rade EÚ, ako aj samotní občania ako poslanci v priamo volenom Európskom parlamente – práve to sú hlavné inštitúcie EÚ, ktoré sú rozhodujúce pre jej legislatívnu činnosť.

V praxi to znamená, že akékoľvek zásadné rozhodnutia musia schváliť demokraticky zvolené vlády členských štátov, a v prípade legislatívy takmer vždy aj priamo volení poslanci Európskeho parlamentu. Tie vôbec najdôležitejšie aspekty dostávajú na prerokovanie premiéri a prezidenti členských štátov EÚ, ktorí sa aspoň dvakrát za pol roka stretávajú v Bruseli v rámci Európskej rady.

O jednotlivých legislatívnych návrhoch príslušných európskych sektorálnych politík potom rokujú a hlasujú príslušní ministri na Rade EÚ, vrátane tých slovenských, ako aj Európsky parlament. Obe tieto inštitúcie sú si v rámci tzv. riadneho legislatívneho postupu rovnocenné a označujeme ich za „spoluzákonodarcov“.

V závislosti od prerokovanej otázky Rada EÚ prijíma rozhodnutia jednoduchou väčšinou (je nutné, aby 14 členských štátov hlasovalo za), kvalifikovanou väčšinou (je potrebné, aby 55 % členských štátov zastupujúcich aspoň 65 % obyvateľov EÚ hlasovalo za) alebo jednomyseľne (všetky hlasy sú za) - napríklad v zahraničnej a bezpečnostnej politike či v daňovej oblasti, rozhodnutie v Rade musia byť v zásade prijaté jednomyseľne, t.j. žiadny členský štát nemôže byť prehlasovaný a disponuje právom veta.

Inými slovami, žiadna centrálna vláda EÚ nenahradila národné vlády členských štátov, ktoré sa plne podieľajú na prijímaní európskej legislatívy. Zmena spôsobu hlasovania v jednotlivých oblastiach z jednomyseľnosti na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou je možná, no musí byť schválená jednomyseľne - v konečnom dôsledku to znamená, že s takou zmenou musia súhlasiť všetky členské štáty a nikto nám takúto zmenu nemôže nanútiť.

Rozhodnutia EÚ sú založené na slobodných rozhodnutiach demokratických vlád členských štátov EÚ.

3. EÚ JE LEN BYROKRATICKÝ „KOLOS“

Často sa stretávame aj s mýtom, že EÚ zasahuje častokrát bizarne do rôznych odvetví života ako napríklad nariadenie o zákaze predaja ohnutých banánov či uhoriek a zavádzanie noriem na rôzne elektrické spotrebiče. Je fakt, že EÚ často prijíma smernice a nariadenia, ktoré sa týkajú tovarov a služieb. Ide však najmä o potrebu ochrany zdravia spotrebiteľa, aby mal na výber napríklad kvalitné tovary a potraviny.

FAKTY

EÚ upravuje elektrické spotrebiče vrátane, vysávačov a rýchlvarných kanvíc, ale robí tak s cieľom zvýšiť bezpečnosť ľudí, ochranu zdravia a energetickú efektívnosť. Cieľom sú úspornejšie spotrebiče s nižšou spotrebou elektrickej energie.

EÚ takisto nediktuje tvary uhoriek a banánov, len upravuje veľkosť a tvar tohto typu produktov predávaných v EÚ (vrátane banánov dovážaných) za účelom ich lepšej klasifikácie na jednotnom trhu. Neznamená to teda úplný zákaz, ale iba to, že menšie či zdeformované plody

patrí pri obchodovaní do inej kategórie/triedy. O túto klasifikáciu, paradoxne, nežiadali spotrebitelia, ale samotní farmári.

Regulácia na jednotnom trhu tak odráža záväzok zlepšovať kvalitu, bezpečnosť výrobkov a hlavne zdravie občanov. Zároveň platí, že všetky tieto úpravy sú prijímané ako legislatívne akty - na ich schvaľovaní sa podieľajú tak členské štáty v Rade EÚ, ako aj poslanci v Európskom parlamente.

Členské štáty môžu do tohto procesu aj sami vstupovať a ovplyvňovať ho - napr. štúdie viacerých členských štátov zo strednej Európy poukázali na výrazné nezrovnalosti v zložkách potravín, vrátane známej čokoládovej nátiery, predávaných pod rovnakými obchodnými názvami v celej EÚ. Po tom, čo aj Slovensko vyvinulo diplomatický tlak na Európsku komisiu, bol tento fenomén tzv. dvojakej kvality potravín adresovaný novelizáciou smernice o nekalých obchodných praktikách tak, aby výrobcovia jasne uvádzali zložky jednotlivých potravín a predišlo sa tak ich „dvojakej“ kvalite.

EÚ dbá o ochranu a zdravie spotrebiteľa, a koná vždy v záujme svojich občanov.

4. EÚ JE PRE SLOVENSKO DRAHÁ A NEVÝHODNÁ

Častá je aj diskusia o tom, že členstvo v EÚ je pre Slovensko len finančnou záťažou bez zisku.

FAKTY

Dôležité je si uvedomiť, že rozpočet EÚ, ktorý sa používa na financovanie politik úskutočňovaných na EÚ úrovni, je prevažne investičný nástroj. Jeho cieľom je dopĺňať národné rozpočty, pomáhať pri spoločných prioritách a podporovať činnosti, ktoré môžu byť účinnejšie ako opatrenia prijaté na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni. EÚ má na obdobie rokov 2021 – 2027 vyčlenených 1 074,3 miliardy EUR. Okrem toho je vyčlenených viac ako 800 miliárd EUR v rámci balíčka NextGenerationEU na obnovu hospodárstiev členských štátov po pandémii COVID-19.

Rozpočet pre 2021 – 2027 rozdeľuje takmer rovnomerne (cca 30 %) prostriedky, ktoré sú určené pre:

- poľnohospodárstvo (keďže ide o jedinú politiku financovanú takmer výlučne zo spoločného rozpočtu),
- regionálny rozvoj a politiku súdržnosti (ide o dôležitý zdroj pre kľúčové investičné projekty s cieľom znižovať regionálne rozdiely v Európskej únii),
- a nové priority, ktoré zahŕňajú najmä boj proti klimatickým zmenám, či digitalizáciu.

EÚ získava svoje príjmy zo štyroch hlavných zdrojov: clá na dovoz z krajín mimo EÚ a odvody z cukru; vlastné zdroje založené na HND (hrubý národný dôchodok) členských štátov, vlastné zdroje ako odvody vyberané EÚ a vlastné zdroje založené na DPH. Členské krajiny vo všeobecnosti odvádzajú do rozpočtu 0,3 % zo svojho harmonizovaného základu DPH - keďže EÚ funguje na princípe súdržnosti a kohézie, bohatšie krajiny platia viac a chudobnejšie menej.

Slovensko doteraz v rámci európskych rozpočtov vždy viac dostávalo, než dávalo - bolo teda takzvaným „čistým príjemcom“. Napríklad v roku 2020 sme odvedli do rozpočtu EÚ 957 mil. EUR, no prijali sme viac ako 2, 593 mld. V rámci politiky súdržnosti, ktorou sa podporuje rozvoj menej rozvinutých regiónov EÚ, dostane Slovensko v „eurofondovom“ programovom období 2021-2027 viac ako 12,5 mld. EUR.

Členstvo v EÚ je tak pre Slovensko vysoko výhodné a podporuje náš ďalší rozvoj.